

När och hur du än uppför *Stjärnehult* – se till att ha ett rappt tempo och ett stort flöde av folk. Spela gärna lite folkmusik också i lokalen för att få lite stämning.

Bakgrunden till Stjärnehult

Till sist det kanske viktigaste – vad måste man veta för att kunna leda Stjärnehult? Bakgrunden till allt som utspelar sig i dalen är den svenska folktron – alla de folksägnerna som traderats från generation till generation och som berättar om de väsen som bor i naturen men också om vanligt folks öden. Vi rör oss i ett bondesamhälle som har isolerats och bevarats någon gång under svenskt 1600-tal. (Därmed inte sagt att Stjärnehult någonsin legat i Sverige, bara att det är den miljö vi eftersträvar.)

Många gånger finns det outtalade uppgifter bakom händelser i sägnerna. Hur ser en gast egentligen ut? Hur skall man hantera oknytt? Varför talas det så ofta om skydd med vasst stål? Ingen av dessa frågor besvaras här. Vi förutsätter att varje spelare själv sätter sig in i bakgrundmaterialet i den omfattning han eller hon tycker är motiverat. Det går naturligtvis utmärkt att spela på gehör, men en gedigen bakgrund ger större djup och det kan behövas när berättelserna är så korta som de här.

Vi rekommendera därför att den som vill leda *Stjärnehult* förkovra sig i svensk folktro. Lämpligen gör man det i första hand medels Bengt av Klintbergs *Svenska folksägnerna*. Detta är en riktig skattkammare. Mängder

med sägner återgivna som de har berättats, utan krusiduller och för det mesta mycket korta. Det korthuggna, självklara språket är en bra förebild för hur sägnerna i *Stjärnehult* bör spelas (även om man måste brodera ut mer i rollspel och dessutom ge spelarna utrymme för dialog). Detta är alltså *Stjärnehults* hjärta och bibel och som du kommer att märka är många av sägnerna hämtade direkt ur den.

Andra böcker värda att läsa är Ebbe Schön, *Älvor, vättar och andra väsen – en bok om gammal folktro* som, ger en bra helhetsbild av alla de väsen som förekommer och kan förekomma i Stjärnehult. *Folktron år* och *Svensk folktro A–Ö* av samma författare rekommenderas också, liksom Carl-Herman Tillhagens *Vardagsskrock*, Julius Ejdestams *Svenskt folklivslexikon* samt nämnde Klintbergs *Svenska trollformler*. Det finns givetvis mycket mer, men dessa är några av de viktigaste.

Mer Stjärnehult?

Stjärnehult går alltid att bygga ut. Med mer sägner blir berättelsen allt mer komplex. NisseNytt planerar redan en serie med fristående sägner som kan användas där det passar, en kedja med sägner från Dunkeldal, samt några berättelser från tiden innan det första stjärnfragmentet hittades. Håll utkik efter information på Gården, vårt hem på nätet: www.siames.nu/nissenytt/.

Stjärnehult

En släktrönika

av
Staffan Andersson & Anders Björkelid
[en nissenytt-produktion]

Stjärnehult

VÄLKOMMEN TILL STJÄRNEHULT – en by någonstans djupt inne i folksjälen, en släktrönika i flera led och ett nytt sätt att spela rollspel på. Här skall vi försöka ge dig en kort bakgrund till berättelsen samt några instruktioner i hur den bör framföras. De verkliga sagorna återfinns sedan på de lösa bladen: ett blad för varje sägen. Men låt oss börja från början.

Vad är Stjärnehult?

Stjärnehult är namnet på en liten dal någonstans, det är också namnet på den största byn i samma dal och i den byn finns en gård som också kallas just Stjärnehult. Det här är den saga som byborna själva berättar om sitt ursprung:

”För länge sedan, så länge sedan att ingen riktigt längre minns hur länge sedan det var, föll en stjärna från himlen. Ingen minns heller varför stjärnan föll. Kanske hade något begått en synd, kanske kallade människorna på den fast de inte visste det själva.

I vilket fall som helst så föll den stjärnan ner här. På den tiden fanns det ingen dal och inga berg omgav oss, men stjärnan träffade marken med en sådan kraft att marken föll undan och bergen reste sig. Och stjärnan sprack och stjärnfragment spreds ut över dalen. Och sedan den dagen är vi instängda här, ingen kan längre lämna Stjärnehult. Och det vet ni ju själva, att om man beger sig upp i Hyndrebergen, eller Digerbergen eller några andra av de berg som omger oss – då kommer dimman ned och vargarna ylar och man ser inte handen framför sig. Och för dem som vågar gå längre går de riktigt illa, de försvinner och ingen levande människa ser dem mer igen.

Och det sägs att om man skulle hitta alla de fragment av den stora stjärnan som finns gömda i dalen. Och om man sammanförde all de fragmenten. Då skulle dimman lättas och bergen öppna sig för oss och vi skulle återigen kunna ge oss av ut i världen.

Men tills dess stannar vi här i Stjärnehult och berättar berättelser för varandra. Som den här, som handlar om när...”

Ja, så fortsätter man med någon av alla de berättelser som man samlat på sig genom seklerna. Och det är precis vad *Stjärnehult* handlar om. Vi befinner oss tillsammans i bystugan och kurar skymning. Och så tar de äldsta till orda och berättar en gammal sägen om dalens historia. Och varje sägen är en liten rollspelsberättelse. Och tillsammans formar de en större berättelse om dalen Stjärnehult. Vissa berättelser är viktigare för helheten än andra, medan andra är små sidohandlingar. Huvudpersonerna växlar mellan de olika berättelserna och släktled kommer och går.

Innan vi fortsätter kanske det är på plats med några korta ord om Stjärnehults historia. Fallet och stjärnan ligger långt tillbaka i tiden. Tiden i dalen mäts efter kyrkans uppförande. Med den tideräkningen inträffar händelserna i sägnen ”Skogsrået” 400 år efter kyrkans uppförande. Omkring hundra år e.Ky. bröt sig en mindre grupp familjer ut från byn Stjärnehult och grundande en by som kom att kallas Dunkeldal (eftersom den ligger mot skuggsidan av bergen). Det är egentligen allt som man behöver veta, vidare nu med själva uppförandet.

Hur spelar man Stjärnehult?

Enklast spelar man så här: En deltagare axlar rollen som *spelledare*. Spelledaren är den som är inläst på Stjärnehults alla sägner och den som leder spelet för de andra. De andra deltagarna kallas sedan helt enkelt för *spelare*. Dessa iklär sig de olika roller som förekommer i sägnerna – de så kallade *rollpersonerna*.

Varje sägen inleds sedan med att spelledaren berättar den inledande sagan (se ovan) och glider sedan över till en av sägnerna. Spelledaren delar ut kort till alla spelare med sägnernas aktörer och sedan spelar men sägnen som ett vanligt rollspelsäventyr. Skillnaden är givetvis att här skall det gå snabbt. Omkring en halvtimme och aldrig längre än en timme bör varje sägen ta. Det gäller alltså för spelledaren att förkorta lite ibland. Å andra sidan är det helt i linje med formen – sägnen berättas ju trots allt i Stjärnehults bystuga så det går bra att sammanfatta vissa delar av historien ibland.

Det var grunderna, nu går vi in på några av *Stjärnehults* finesser.

Hur många kan spela Stjärnehult?

Det här är en av poängerna: nästan hur många som helst! *Stjärnehult* är konstruerat som ett dropp-in scenario. De korta berättelserna gör att nya spelare som kommer in i rummet snabbt skall tas in i spelet. Har man fler än en spelledare kan flera sägner spelas parallellt. Men, frågar sig den uppmärksamme, det finns ju bara tre till fyra aktörer i varje sägen. Det stämmer visserligen, men det finns också ett stort antal rollfigurer som inte är kopplade till vare sig tid eller sägen. Meningen är att dessa skall gå att dela ut till de spelare som inte får någon av huvudaktörerna.

Hur fungerar Stjärnehults sägner?

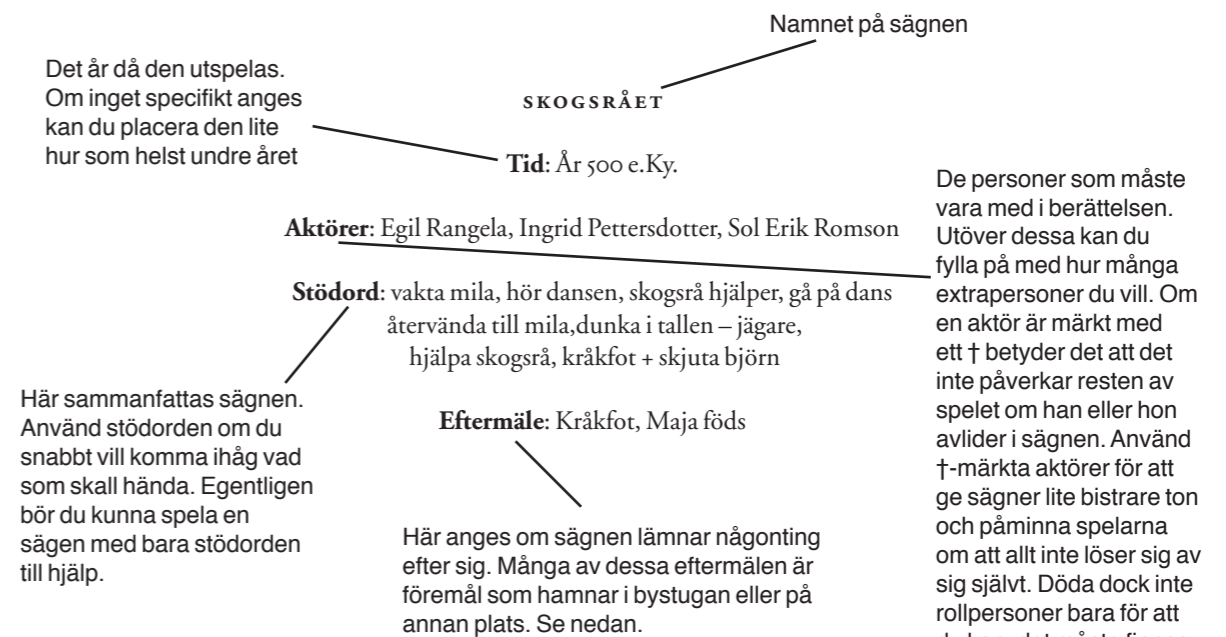
Sägnerna kan berättas i kronologisk ordning, men det går också bra att hoppa lite fram och tillbaka i tiden. Huvudsaken är att du håller reda på vad som händer när. Om

forts. på bladets andra innersida...

spelarna befinner sig i en sägen där de behöver ett föremål som kan hittas i en tidigare berättelse kan du helt enkelt påminna dem om den: ”Ni kommer ihåg att det berättas om en lie som skär genom grindstolpar. Det sägs att den

hamnade i Dunkeldal på ett märkligt sätt...” och sedan spelar du sägnen om lien med dem.

Alla sägner är uppställda efter följande mönster:

Efter de inledande rubrikerna följer själva sägnen och till sist ett avslutande stycke text. Läs det högt i slutet eller berätta det med egna ord (det senare är givetvis att föredra).

Hur påverkar Stjärnehults sägner varandra?

Den mest uppenbara påverkan är att rollpersoner föder andra rollpersoner. Men det finns också andra kopplingar. En är de eftermälen som finns i en del sägner. Dessa föremål finns ofta som lappar och de hamnar oftast i bystugan i Stjärnehult. Som spelledare får du anslå en plats i rummet som representerar bystugan dit spelarna kan gå och se vad tidigare grupper har samlat in. Om något föremål inte hamnar här måste du anteckna var det ligger så att framtida generationer kan hitta det. (Tex. Vätteguldet från ”Maja med Ögat” grävs ned i skogen. spelledaren tar då lappen ”Vätteguldet” och placerar det under en lapp som talar om var det befinner sig. Nu kan en framtida spelgrupp få höra berättelserna om guldet och kanske hitta det.)

En annan sak som bör finnas i bystugan är en minnesbok, eller en krönika. Här kan spelarna skriva ned sina rollpersoners bragder och även lämna meddelanden till framtida generationer. Detta skapar en känsla av kontinuitet och ger dessutom de spelare som inte för tillfället spelar något att läsa under tiden.

Dessutom ändrar sig kartan hela tiden. Men äventyret följer några lappar som du kan riva ut och använda för ändringar på kartan. När en ändring anges i eftermälet på någon sägen kan du helt enkelt sätta fast den nya kartbiten med lite häftmassa.

Till sist stjärnfragmenten: Den stora, övergripande handlingen kretsar hela tiden kring dessa och vi rekommenderar att du tillverkar föremål som kan representera dem. En enkel lerfigur av en stjärna bruten i fem delar duger utmärkt. Har du inte tid eller lust kan du ju alltid rita en stjärna och riva sönder pappret. Med spelet följer fem ”stjärnfragmentkort” som kan användas om annan möjlighet att gestalta fragmenten saknas. När alla fragment är på plats är det dags att läsa ”Slutsagan” och spelet är slut för den här gången.

När spelar man Stjärnehult?

Som du säkert har märkt är *Stjärnehult* en berättelse för många personer under en längre tid. Bäst fungerar berättelsen under en dag där folk kan komma och gå som de vill, men där flödet av folk hela tiden är någorlunda jämnt. Scenariot är skrivet och uppfört på en ungdomskulturdag för allmänheten i Uppsala och det är också i dylika stora sammanhang som berättelsen kommer till sin rätt.

forts. på bladets baksida...